

Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Koreŋ ye cɛ ni

Ere ye ti mɛdɛmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Koreŋ ye cɛ ni

Maslaŋa ya ti àbɛki wakita hini ni ti àdafa slimi gayaŋ a : àbɛki ti Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1 ; 10.1). Àbɛki ti ka sarta ya ti naŋ e Mesedɔweŋ, awayay akoru ka haɗ Eseyi ni (2.13 ; 7.5 ; Tɔwi 20.1-3). Àbiki ti ana ndam ga Yezu ya a Koreŋ ni ciliŋ do, àbiki ti ana ndam ga Yezu ya ka haɗ Eseyi ni ðek daya (1.1 ; Koreŋ ti kɛsa gɛɗakani ga haɗ Eseyi).

Àbɛki ti adaba ndam Eseyi ndahaŋ tɛdɛm Pol àgosa tay a : àdɛm awayay moroni afa gatay sak cɛ, mɛk àmbatkaba majalay ahàr gayaŋ a (1.15-16). A wakita hini bu ni ti Pol àhɛŋgrifɔŋ kà ma gatay ni ana tay : àdɛm naŋ zal asak ga Yezu, nahkay ti agray tɔwi akaɗa ge Melefit ya awayay ni, do ni ti akaɗa ga ndam ga duniya ya tawayay ni do (1-7). Ndam ga Yezu ya tagray ere ye ti Melefit awayay ni ti tɛbesey macakay daliya tata ; kè eri ge mis ga duniya ti tìsli araŋa do, ay ku tamal nahkay nɛŋgu ni maslaŋa ya ti agray ere ye ti Melefit awayay ni ti amɔrvu dal-dal àna nɛɗa ge Melefit ya àvi ni.

Pol àhi ana ndam Eseyi tɛslamalavu lala ti tɛndiveriŋ majam singu ga mɛjɔnay ndam ga Yezu ya a Zerɔzalem ni, (8-9). Èndeveriŋ wakita gayaŋ, àdɛm amoru afa gatay edeɗiŋ, àdɛm si tɛmbatkaba majalay ahàr gatay na, tɛslamalavu kwa : tamal tɛslamalavu do ni ti amatraɓ tay, adaba naŋ zal asak ga Yezu edeɗiŋ. Adafaki naŋ zal asak ga Yezu edeɗiŋ ti macakay daliya gayaŋ ya àcakay ni (10-12).

A wakita hini bu dek Pol àdɔm tamal ndam ga Yezu tɔbi àna njɔda bi ti tɔmɔrvu, adaba gedebi gatay gatayani ni avi divi ana Yezu ga mɔvi njɔda gayaŋ ana tay (12.10). Yezu àhi ana ku way way do : « Sulum goro ya nɔgruk ni ti eslɔk, adaba ka ya ti mis naŋ àbu gedebeni ni ti, ere ye ti agray ni dek agray ti àna njɔda goro ciliŋ » (12.9).

Sa ga Pol

¹ Nu Pol Melefit adaba nu a, nu zal asak ga Yezu *Krist. Leli ata wur ga mɔŋ geli Timote mɔbiki wakita hini ana ndam ge Melefit ya *tɔcakalavu a Korej ni, akaba ana ndam ge Melefit dek, nday ya ti tɔbu a kɔsa gɔrgɔrani bu ka had Eseyi ni. ² Bɔŋ geli Melefit nday ata Bay geli Yezu Krist tɔgri sulum gatay ana kɔli, tɔgray ti *kɔnjɔhadumkabu àna sulumani ti.

Melefit naŋ àbu avi njɔda ana ndam ya ti tɔbu tagray daliya ni

³ Mɔzlɔbum Melefit Bɔŋ ga Bay geli Yezu *Krist ; kɔlavɔd mɔsi cicihi adaba naŋ Bɔŋ geli, njɔda day avi ana leli kɔlavɔd adaba naŋ Melefit geli. ⁴ Ka sarta ya ti mɔbu magray daliya lu ni ti avi njɔda ana leli. Agray nahkay ti, ti leli day mɔvi njɔda ana mis ndahaŋ ya tagray daliya gɔrgɔrani ni dek bilegeni. Njɔda gani nani ya ti mɔvi ana tay ni ti njɔda ge Melefit ya àvi ana leli ni. ⁵ Nɔdɔm nahɔma, Krist àgra daliya dal-dal, leli day magray daliya ti adaba leli ndam gayaŋ. Ay ku tamal magray daliya nahkay nɔngu ni, Melefit avi njɔda ana leli dal-dal adaba leli ndam ge Krist. ⁶ Ka ya ti tɔgri daliya ana leli nahɔma, mawayay ti kɔŋgɔtum njɔda àna naŋ, ti Melefit mɔhɔŋgay kɔli. Ka ya ti Melefit avi njɔda ana leli nahɔma, mawayay ti lekulɔm day kɔŋgɔtum njɔda gani ; nahkay ekislumki mebesey daliya akada geli ya ti mebesey ni. ⁷ Mɔsɔra

Melefit àmbrəj məgri sulum gayəj ana kəli do ; nahkay məsəra ku tamal kəgrum daliya akada geli ni nəngu ni, aməvi njəda ana kəli akada ya ti avi ana leli ni daya.

⁸ Bəza ga mmawa, mawayay ti kəsərumki lala : ndam ga had Azi təgria daliya ana leli a dal-dal əsabəy. Daliya gani ya məgray ni ətam njəda geli, mədəm amatamaba əna sifa do. ⁹ Nahkay məhi ana ahər atara tabəz ləli. Zlam nday nani əgrakivu ke leli ti, ti məfəki ahər ka njəda geli geleni ba, məfəki ahər ti ka njəda ge Melefit, adaba Melefit ti ahəngaraba mis e kisim ba. ¹⁰ Ahəngafəryə leli kə kisim gani nana ti nəj. Aməhəlabə leli e kisim ba keti. Məfəki ahər geli ka nəj, məsəra aməhəlabə leli a daliya ndahəj ba keti. ¹¹ Lekələm day akəjənumki leli əna mahəngəli Melefit ana leli. Mis kay atahəngəla nəj a ti emiciiki ana tay, aməgri sulum gayəj ana leli. Nahkay ti mis kay atəgri səsi daya.

Pol àmbata ahər a

¹² Zlam geli ya məmərvu əna nəj ni ti nihi : məsəra a məbərūv geli ba, manjəhad geli akaba mis ti manjəhad ge jiri əna huđ bələj. Mənjəhad akaba mis dək ti nahkay, ay akaba kəli ti manjəhad geli ni ətam geli ya mənjəhad akaba mis ndahəj ni. Məgray nahkay ti, Melefit əwayay : məgray ti əna sulum gayəj cilij, do ni ti əna məsər zlam ge mis do. ¹³ Nahkay məbiki ana kəli a wakita geli ni bu ni ti ere ye ti kəbum kejeŋgəm, kəbum kicəm ni cilij, do ni ti ma ndahəj do. Ma hini ya ti nəhi ana kəli ni ti nawayay ti kicəmbə lala. ¹⁴ Nihi ti kicəma bal, ay ti ekicəmbə lala : kisləmki məmərvani azuhva leli akada geli ya aməmərvu azuhva kəli ka fat ya ti Bay geli Yezu eminjiə ni.

¹⁵⁻¹⁶ Adaba nəsəra zlam nana nahkay ti, akal wuđaka nakoru e Mesedəwej nahəma, nəwaya morona afa gekəli a day, mək anasləkəbiya eslina ti nəwaya manjana afa

gekuli a. Nahkay ti akal nɛjɛnakia kuli a sak cɔ, lekulum day akal kɛjɛnumkia nu a, kɛvumua zlam ga moroni ka had*Zude a. ¹⁷ Ka ya ti nɛhi ana kuli anoru ni ti, nɛdɛm ma masakani aw ? Zlam ya ti nɛdɛm nagray ni ti nɛjalaki ahɛr akada ge mis ya tɛfɛki ahɛr ke Melefit do ni aw ? Afa gatay ti « Iy » ahkay do ni « Aha » ti zlam bɛlaɲani. ¹⁸ Melefit ti naɲ jireni. Ere ye ti nɛhi ana kuli kɛ meleher gayanɲ ni jiri daya. Tamal nɛdɛma « Iy » ti, ba iy gani. Tamal nɛdɛma « Aha » day, ba aha gani. ¹⁹ Nɛdɛm nahkay ti adaba Bay ya ti nu, Silas akaba Timote mɛdɛmki ma, mɛhi ana kuli ni ti naɲ Wur ge Melefit, Yezu *Krist. Naɲ ti adɛma « Iy » ti adɛm « Aha » va do. Kwa ka mɛnɲeki gani naɲ « Iy, » ²⁰ adaba ere ye ti Melefit adɛm amagray ni dek ti adɛm « Iy, » agray adava ti azuhva Yezu Krist. Nahkay azuhva naɲ day leli mazlɛbay Melefit, mɛdɛm : « Iy, Melefit naɲ jireni. » ²¹ Bay ya ti avi nɲɛda ana leli ti mɛmbrɛɲ divi ge Krist ba ni ti Melefit. Avi nɲɛda ana kuli ti kɛmbrɛɲum divi ge Krist ba ni ti Melefit gani. Bay ya ti adaba leli ga mɛgri tɛwi a ni ti naɲ gani bɛlaɲani ni. ²² Avi Mɛsuf gayanɲ ana leli, aniviyu a mɛbɛruv bu ana leli ni ti naɲ ; nahkay mɛsɛra leli ndam gayanɲ eɛdɛɲ ; ere ye ti agray ni adafaki ti amɛvi zlam ya ti adɛm amɛvi ana leli ni dek daya.

²³ Nu naɲgoru afa gekuli a Korej do ni ti adaba nawayay mɛgrikivu daliya ana kuli do. Tamal ma goro hini ya nɛdɛm ni jiri do ni ti Melefit mɛkada nu a ! ²⁴ Nɛdɛm nahkay ti nawayay mɛgurki kuli ka mɛfɛki ahɛr gekuli ka Yezu do. Lekulum kɛbum kɛfumki ahɛr lala, kɛmbrɛɲum do. Leli magrakabu tɛwi akaba kuli ti, mawayay ti kɛmɛrumvu sawanɲ.

2

¹ Nahkay nawayay maɲgoni afa gekuli do ni ti, adaba nawayay ti nɛhikivu zlam ana kuli ga mɛhɛli ahɛr ana

kuli va do. ² Tamal n`hia ma ya ti aheli ahàr ana kuli na ti way aməmeru məbəruv way ? Maslaña àbi, adaba lekulum ya ti akal kəmerumu məbəruv ni pakama goro aheli ahàr ana kuli. ³ Nəbiki wakita gani nani ana kuli, nàngoru afa gekuli ndo ni ti azuhva nani. Adaba tamal nàngoya afa gekuli a, enipia kuli a ahàr nañ àbu aheli ana kuli ti nu day ahàr aməhəlu. Ay ndam ya ti akal təmeru məbəruv ni ti lekulum sawaṅ do aw ? Nəsəra lekulum ti, tamal nəbu nəmərnu ti lekulum day kəmerumvu. ⁴ Ka ya ti nəbiki wakita ana kuli ni ti ma gani àhəlua ahàr a dal-dal, yam tuway goro tekeđi àdəgaya. Nəbiki pakama gani ana kuli ti ga məhəli ahàr ana kuli do, nawayay ti kəsərum nu ti nəbu nawayay kuli dal-dal.

Maslaña nahəṅ àgudar zlam a, Pol àdəm təmbərfəṅa

⁵ Maslaña nahəṅ àgudara zlam a. Zlam gayaṅ ya ti àgudar ni aheli ahàr ana mis ; ay nu ti àhəlu ahàr do, aheli ahàr ti ana kuli dek sawaṅ. Tamal nədəm lekulum dek ti bi nədəma àsabəy, hojo nədəm àhəlia ahàr ana mis a dal-dal e kidinṅ gekuli ba. ⁶ Mis kay e kidinṅ gekuli bu tàtraḃa maslaña gani nana, ay ti èslia nahkay. ⁷ Nihi ti ahàr àdəm kəmbərəṅumfəṅa zlam gayaṅ ya àgudar na, kəvumi njeḃa sawaṅ. Tamal kəgrumi nahkay do ni ti zlam ya kəgrumi ni aməhəlikivu ahàr, emijinṅ naṅ.

⁸ Nahkay nahəṅgalay kuli, grumi zlam ya ti adəfiki ti kəbum kawayum naṅ ni. ⁹ Nəbiki ma gani ana kuli ni ti adaba nawayay nəsər akəgəsumuki ma goro ni dek tək akəgəsumuki do waw. ¹⁰ Tamal lekulum kəbum kəmbərəṅumfəṅa zlam magudarani kə mis a ti nu day nəmbərfəṅa zlam magudarani ga maslaña gani nana. Nahkay tamal maslaña gani àgudarua zlam a nəṅgu ni nəmbərfəṅa àndava. Nəmbərfəṅa ti azuhva kuli, adaba leli dek kə meleher ge *Krist. ¹¹ Nàgray nahkay ti,

nawayay ti *Seteni àgosay leli ba. Adaba ere ye ti awayay agri ana leli ni ti mèsèra lala.

Meyefij kà ndam ezir geli azuhva Krist

¹² Nìcìk, nòru a Truwas ga mæhi *Ma Mæweni Sulumani àki ke *Krist ana mis eslini. Nòru nìnjua ti Bay geli àvua divi ga mæhi ma gana ana tay a lala. ¹³ Ay ti ahàr àhèlua adaba nèdi ahàr ana wur ga mæj geli Tit ndo, nahkay nàslàka eslina, nòru e Mesedüwej.

¹⁴ Ay si mæzlèbum Melefit kwa adaba àgray ti leli ana mæmærani akada ndam ya tëyefiña kà ndam ezir gatay a, taslækabiya tara a magam a ni. Agray nahkay kèlavad adaba leli mæbu akaba Krist akada mis bəlañ. Leli mædæfiki Krist ana mis ku eley eley do dek ; pakama geli ya mædæmki ke Krist ni akada ga zlam ya ti tazəbay, azək gani ezi àcər ni. ¹⁵ Zlam gani ye ezi àcər, àbəlafəñ kè Melefit ni ti leli, leli ya ti mæbu akaba Krist akada mis bəlañ ni. Mizifij kà ndam ya ti Melefit nañ àbu ahəngay tay ni akaba kà ndam ya ti tijiji ni. ¹⁶ Mis ndahañ ti mizifij kà tay àcər dal-dal, təngət *sifa ya àndav day-day do ni àna nañ. Mis ndahañ ni ti ni mizifij kà tay kisik-kisik, tæmət àna nañ. Ay tæwi gani nani dek ti way esliki magrani tata way ? ¹⁷ Ku tamal nahkay nəngu ni, leli mæbu mægri tæwi ana Melefit. Mis ndahañ tæhi ma ge Melefit ana mis ti tətəngət siŋgu àna nañ, ay leli ti məgray akada gatay ni do. Leli mæhi ma ge Melefit ana mis ti, Melefit àslər leli, mæhi ana tay kè meleher gayañ àna huđ bəlañ, adaba leli mæbu akaba Krist akada mis bəlañ.

3

Məwəlvani mæweni

¹ Nèdəm nahkay ti, kəhumi ana ahàr leli magray zlabay keti aw ? Kawayum ti mis tæbiki wakita ana kəli ti kəsərum

leli ndam *asak ga Yezu efeediŋ efeediŋeni aw ? Tək day ti kawayum mihindifiŋa wakita kè kuli ga maŋgazliani ana mis ndahaŋ a waw ? Ku tamal mis ndahaŋ təbu tagray nahkay nənŋu ni, leli ti mawayay magrani nahkay do. ² Lekulum ti kala wakita geli ; kala məbəkiani a məbəruf geli bu, adaba məbu majalaki ahàr ke kuli kəlavaf. Mis dek təsəra lekulum kəgəsumkabu *Krist ti azuhva leli. ³ Nahkay mis dek təsəra lekulum kala wakita ge Krist ya àbəkì ti mēzikaboru ana mis ndahaŋ ni. Wakita gani nani məbəkiani àna zlam do, məbəkiani ti àna *Məsuf ge Melefit Bay ga sifa ni. Wakita gani nani məbəkiani ka akur magaslani do, kala məbəkiani a məbəruf ge mis bu.

⁴ Mədəm nahkay ti adaba məsəra Melefit aslər leli efeediŋ ; məsər nahkay ti adaba məfəkia ahàr ke Melefit azuhva Krist a. ⁵ Ay məsəra mīsliki magray tūwi gani nani àna njəda geli geleni do ; magray ti si àna njəda ge Melefit kwa. ⁶ Avi njəda ana leli ga məhi ma àki ka məwəlvani mūweni ana mis ni ti naŋ. Məwəlvani mūweni nani ti təbəkì məbəkiani do, nani tūwi ga Məsuf ge Melefit. Ndam ya ti təgəskabu məwəlvani ya ahaslani məbəkiani ni ti atəmət, ay ndam ya ti təgəskabu məwəlvani ga Məsuf ge Melefit ni ti atəŋgət *sifa ya àndav day-day do ni.

⁷ Ahaslani ti Melefit àbəkia ma gayaŋ ka akur magaslana. Ka ya ti àbəkì ni ti mis tīpia masladani gayaŋ a ; ku eri ge Mūwiz day əslada. Masladani nani àpəs ndo, ay ndam *Izireyel tīsliki maməŋjaləŋani ana eri gayaŋ ni ndo simiteni. Nahkay məwəlvani ya ahaslani ni ti ku tamal mis təmət àna naŋ nənŋu ni, nani zlam gədakani, əsladay. ⁸ Tamal nahkay ti məwəlvani mūweni ya Məsuf ge Melefit agray tūwi àna naŋ ni ti zlam gədakani əsladay dal-dal àtam məwəlvani ya ahaslani ni simiteni do aw ? ⁹ Məwəlvani ya ahaslani ni ti zlam gədakani əsladay, Melefit agəs mis àna naŋ àna seriya ; tamal nahkay ti

məwəlvani məwəni ya ti Melefit avi jiri ana mis àna naŋ ni ti zlam gəđakani asladay dal-dal àtam nani simiteni do aw ? ¹⁰ Nahkay məwəlvani ya ti àsladay ahaslani ni ti kala àsladay va do, adəba masladani ga məwəlvani məwəni ni asladay dal-dal àtam nani simiteni. ¹¹ Məwəlvani ya ti àpəs do ni ti zlam gəđakani, asladay ; tamal nahkay ti məwəlvani ya ti àbu kaŋgay-kaŋgayani ni ti zlam gəđakani asladay dal-dal àtam nani simiteni do aw ?

¹² Ègia məsəra zlam nday nana ti mazlapay vay-vay kè meleher ge mis dek. ¹³ Ahaslani Məwiz àhəmbava azana e eri va. Àgray nahkay ti adəba eri gayəŋ asladay ; ay masladani gani àpəs do ni ti awayay ti ndam Izireyel tipi ba. * Leli ti məgray akada gayəŋ ni do. ¹⁴ Ndam Izireyel ku kani ka ya ti təbu tijəŋgey ma ya ti a wakita ga məwəlvani ya ahaslani ni bu ni ti tici do, kala azana àniviyu ana tay e eri bu, təzaba ndo. Aziaba azana nana ana mis e eri ba ni ti si Krist kwa. ¹⁵ Nahkay ku kani ka ya ti tijəŋgey wakita ge Məwiz ni ti tici do, kala ahàr gatay ni makambahani àna azana. ¹⁶ Ka ya ti mis àmbatkaba majalay ahàr gayəŋ a, adəbay Bay geli nahəma, azana àniviyu e eri vu va bi. ¹⁷ Bay geli nani ti avi Məsuf gayəŋ ana leli. Nahkay maslaŋa ya ti Məsuf ga Bay geli àniviyu ni ti esliki məmbrəŋ zlam magudarani, zlam magudarani təgur naŋ va do. ¹⁸ Leli ya ti məfəki ahàr ka Bay geli ni dek ti ku way way do geli eri gayəŋ makambahani àna azana do. Nahkay Bay geli asladı eri ana leli, mis ndahaŋ tipi masladani gani e eri geli bu. Migi akada naŋ, masladani geli asagakivu kəlavad. Təwi gani nani ti ga Bay geli, agray ti àna Məsuf gayəŋ ya avi ana leli ni.

---

* 3:13 Məŋjay Mahərana 34.33.

4

Njêda àfəŋ kè leli bi, si kè Melefit

¹ Ègia nahkay ti ahar àdəgafəŋa kè leli a do, adaba mèsəra Melefit àvi tawi gani nani ana leli àna sulum gayəŋ. ² Zlam ge mimili ti leli màgray do, màgray tawi geli akal-akal do. Màgosay mis do, məmbatkaba ma ge Melefit a do ; məhi ma ge jiri ana mis. Magray nahkay ti, mawayay ti mis dek təsər magray tawi geli kè meleher ge Melefit àna jiri. ³ Mis ndahaŋ tici *Ma Məweni Sulumani ya məhi ana tay ni do, kala ahər gatay makambahani àna azana. Mis nday nani tici do ni ti adaba nday təbu tijiji palam. ⁴ Nday ti təkəki ahər ka Yezu ndo, nahkay bay magədavani ya agur duniya ni əwisirikaba ahər ana tay a, awayay ti tìpi masladani ya ti asladı ana tay ni ba. Masladani gani nani ti ga Ma Məweni Sulumani ; Ma Məweni Sulumani nani ti adəfiki ana leli *Krist ti naŋ gədakani. Mis epia naŋ a ti epia Melefit a. ⁵ Mədəmki ma ti ka ahər geli geleni do : mədəmki ti ka Yezu Krist naŋ Bay geli gədakani ni. Leli ti məhi ana kuli leli ndam məgri tawi ana kuli azuhva Yezu. ⁶ Kwa ahaslani Melefit àdəmbiya, àdəm : « Masladani māsładay a mələŋ ziŋ-ziŋeni bu.* » Ay kani ti naŋ əbu asladı məbərıv ana leli : asladı məbərıv ana leli ti àna Krist ; Krist ti eri gayəŋ masladani, mèsər njəda ge Melefit dek ti azuhva naŋ.

⁷ Masladani nani ti zlam sulumani dal-dal. Leli ti ni akada zlam mələmani àna elibisl ; masladani ge Melefit àniviyu ana leli akada ya təbəviyu zlam a zlam ge elibisl vu ni. Zlam gani nani ti Melefit əgray ti àna njəda gayəŋ. Njəda gayəŋ ni ti àtam ga zlam ndahaŋ dek ; əgray nahkay ti, awayay ti mis təsər njəda gani ti gayəŋ, do ni ti geli do. ⁸ Mis təmbrəŋ məgri daliya gərgəri kay ana leli do, ay ti

* 4:6 Mənjay Mənjəkiani 1.3.

daliya nani àbi àtam njəda geli bi. Leli məbu majalay ahər dal-dal, ay ti ahar àdəgafəna kè leli a do. ⁹ Mis tawayay məgəs leli, ay ti Melefit nañ àbu akaba leli, àvi divi gani ana tay do. Təbu tazəgəd leli, ay ti təkədkiviyu leli koksah. ¹⁰ Kəlavəd, ku eley eley do, matamfəna kè kisim a pəlok-pəlok ; tawayay mabazl leli akada gatay ya təkədfəñ Yezu kà təndal ni. Nahkay mis dek tipi leli məbu àna sifa ti adaba Yezu day nañ àbu àna sifa. ¹¹ Ku tamal leli məbu àna sifa nəngu ni, kəlavəd mis tawayay mabazl leli adaba leli ndam ga Yezu. Njəda àfəñ kè leli bi, ay təgri ana leli nahkay ti, Melefit awayay ti sifa ga Yezu ya àniviyu ana leli ni mənəgzlavaya. ¹² Nahkay leli ti kəlavəd matamfəna ke kisim a pəlok-pəlok ; ay lekələm ti ni kəbum àna sifa azuhva nani.

¹³ Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Nəfəkia ahər ke Melefit a, nahkay nədəma ma.† » Leli day məfəkia ahər ke Melefit a, mədəma ma na akada ga maslaña ya ti àbəkə ma hini na, ¹⁴ adaba məsəra Melefit àhəngaraba Bay geli Yezu a, nahkay amahəngaraba leli a daya, adaba leli məbu akaba Yezu akada mis bəlañ. Amahəngaraba leli a ti, ti mənəjhəd kà gəvay ga Yezu ka məlañ ya ti Melefit aslamali ana leli akaba kəli ni. ¹⁵ Zlam gani nday nani dek tagravu ti ga məjənəki kəli. Nahkay Melefit amahəngakivu mis ndahañ àna sulum gayəñ, mək mis atəsəgakivu ga məgri səsə, ga mazeləbay nañ.

Leli majəgay zlam ya ti mipi fañ ndo, Melefit aməvi ana leli ni

¹⁶ Əgia nahkay ti ahar àdəgafəna kè leli a do. Məsəra ku tamal njəda ga vu geli nañ àbu aguloru kəlavəd nəngu ni, Melefit nañ àbu avi njəda ga Məsuf gayəñ ana leli kəlavəd a məbəruf bu àkivu. ¹⁷ Edefdiñ nihi ti leli macakay daliya,

---

† 4:13 Limis 116.10.

ay daliya gani nani ti mamənjələŋ akada zlam masakani, əsli araja do, adaba məsəra Melefit aməvi masladani daldalani ana leli azuhva daliya nday nani ya məcakay ni. Masladani ya Melefit aməvi ana leli ni ti atam zlam dek, amandav day-day do. ¹⁸ Mamənjələŋ ka zlam ya ti mis tipi ni do, mamənjələŋ ti ka zlam ya ti mis tipi do ni sawaŋ. Adaba zlam ya ti mis tipi ni apəs do, zlam ya ti mis tipi do ni apəs, andav day-day do.

5

¹ Vu geli mis ka dala ti akada ahay miviceni, apəs do. Ay tamal vu geli gani əzia ti, məsəra leli məbu ana vu nahar sulumani a hud melefit bu, Melefit aməvi ana leli. Vu gani nani ti akada ahay mələmani sulumani, Melefit agraya ana ahar gayaŋ a, do ni ti mis do ; anjəhad kaŋgay-kaŋgay. ² Nihi ti məbu mitəwi adaba mawayay ti Melefit məvi vu məweni nani ana leli ; vu məweni gani nani asləkabiya e melefit ba, vu nani ti akada azana məweni ya ti təbəki ke mis ni. ³ Nahkay leli amələbu ana azana, amanjəhad ana mahayma do. ⁴ Nihi ti vu geli ya leli məbu ana naŋ ni ti akada ahay miviceni, nahkay leli məbu macakay daliya ana naŋ, mitəwi ana naŋ. Ere ye ti mawayay nahəma, məwayay ti Melefit ejiŋ vu geli ya ti leli məbu ana naŋ ni do : mawayay ti Melefit məbəki vu məweni ke leli akada ya ti təbəki azana ke mis ni sawaŋ. Vu geli ni ti ara eji ; vu məweni ya Melefit avi ana leli ni amələbu ga kaŋgayani. ⁵ Bay ya ti əslamalivù zlam nday nani ana leli ni ti Melefit ana ahər gayaŋ. Əvia Məsuf gayaŋ ana leli a, nahkay məsəra aməgri zlam nday nani dek ana leli daya.

⁶ Nahkay məbu mazay njəda geli, ahar adəgafəŋa kə leli a do. Məsəra ka ya ti leli məbu ana vu geli hini ni ti leli driŋ driŋ akaba mələŋ ga Bay geli ya anjəhad ni.

⁷ Manjəhad nahkay ti adaba leli məbu məfəki ahər ; do

ni ti adaba mîpia naŋ a do. ⁸ Nahkay ahar àdəgafəŋa kè leli a do. Ere gani manjəhad àna vu geli hini nahəma, hojo makoru manjəhad afa ga Bay geli. ⁹ Nahkay ku manjəhad a duniya bu, ku makoru afa gani nəŋgu ni, ere ye ti mawayay magrani dal-dal ni ti ere ye ti àbəlafəŋ ni. ¹⁰ Adaba si ahàr àdəm leli dek makoru kè meleher ga Yezu Krist ti mığrafəŋa seriya kè leli a. Eslini ti ku way way do tamal àgra zlam sulumana ahkay do ni zlam magədavana a duniya ba ti, Krist aməvi zlam ka duwa gani akada ge tawi gayan ya àgray ni.

Melefit àslərbiyu Krist ga maŋgalabakabu mis akaba naŋ

¹¹ Məsəra ahəmamam təhəŋgrioru ahàr a had ana Bay geli ni, nahkay mawayay ti mis tığəsiki ma geli ya mədəm ni ana leli. Melefit ti àsəra leli a lala ; nətamahay tamal kəjaluma ahàr a lala ti lekulum day kəsəruma leli a. ¹² Nihi ti kəhumi ana ahàr leli məbu magray zlabay kè meleher gekuli keti aw ? Aha, mığray zlabay do : mawayay magray ti kəmərumbu azuhva leli sawaŋ. Nahkay akəsərum ahəmamam məhəŋgrifəŋani ana nday ya ti tədəmki ma magədavani ke leli ni. Nday ti təjalaki ahàr ka zlam ya ti epivu ni ciliŋ, təjalaki ahàr ka zlam ya ti àniviyu ana mis a məbərub bu ni do. ¹³ Mis nday nani tədəm leli ndam muru. Tamal leli muru ti ga məgri tawi ana Melefit. Ay leli muru do ; leli wir-wir sawaŋ. Leli wir-wir ti ga məjənaki kuli. ¹⁴ Magray nahkay ti adaba məsəra *Krist awayay leli dal-dal. Nahkay mawayavani ge Krist ni ti afəki njəda ke leli ga məgri tawi. Məsəra mis bəlaŋ àmət ga mahəŋgaraba mis a dek, nahkay məsəra kè eri ge Melefit ti mis dek təməta akaba naŋ a. ¹⁵ Àmət ga mahəŋgaraba mis a dek ti, ti mis ya ti nday təbu àna sifa ni təgray ere ye ti nday ndayani tawayay ni ba, təgray ere ye ti naŋ awayay ni

sawaŋ. Adaba àmèt ti ga mahəŋgaraba tay a ; Melefit àhəŋgaraba naŋ e kisim ba ni ti ga mahəŋgaraba tay a daya.

¹⁶ Ègia nahkay ti màməŋjaləŋ kè mis akada ga ndam ga *duniya ya taməŋjaləŋ kà tay ni va do. Ku ahaslani màməŋjaləŋa kè Krist a nahkay nəŋgu ni, nihi ti màməŋjaləŋ akada nani va do. ¹⁷ Ka ya ti mis ègia ata Krist akada mis bəlaŋana ni ti, Melefit agray ti mîgi mis maweni. Majalay ahàr gayaŋ ya ahaslani ni àbi va bi, ègia mis mawena. ¹⁸ Zlam gani nani dek ti Melefit àgray. Àslərbiyu Krist ga maŋgalabakabu leli akaba naŋ. Nihi ti àvia tawi ana leli a : tawi gani nani ti ga məhəloru mis afa ge Krist ti màməŋjaləŋ tay akaba Melefit. ¹⁹ Nədəm nahkay ti adaba Krist àŋgalabakabá mis a dek akaba Melefit a ti, nani tawi ge Melefit, àgray àna ahàr gayaŋ. Nahkay àməŋjaləŋ ana zlam magudarani ge mis ga duniya va do. Melefit àvia tawi gana ana leli a, awayay ti màməŋjaləŋ ma gani ana mis ti tāsər : Krist ti àŋgalabakabá mis akaba Melefit a.

²⁰ Àslər leli ga məhi ma gani ana mis ti Krist. Melefit àna ahàr gayaŋ azalay mis àna pakama gayaŋ ya ti məhi ana tay ni. Nahkay mahəŋgalay kuli azuhva tawi ge Krist ya ti àgri ana leli ni, ŋgalumbu akaba Melefit. ²¹ Krist ti àgudar zlam ndo simiteni. Ay ti Melefit àhəŋgarkiyu zlam magudarani geli ni ka naŋ, ti mîgi ndam jireni kè eri ge Melefit, adaba leli məbu akaba Krist akada mis bəlaŋ.

6

Tawi ga Pol ya agri ana Melefit ni

¹ Ègia leli məbu magrakabu tawi ka ahar bəlaŋ akaba Melefit nahəma, mahəŋgalay kuli : ti *sulum ge Melefit ya àgri ana kuli ni ègi zlam masakani ba. ² Adaba Melefit àhibiya ana ndam gayaŋ a, àdəm ahkado :

« Sarta ga mægri sulum goro ana kuli àra ènjia ti,
 nìciikia pakama gekuli ya kèhèmu na ana kuli a.
 Fat goro ya nahəngay kuli ni àra ènjia ti nàjənakia kuli
 a.* »

Ay sarta ge Melefit ga mægri sulum gəyaŋ ana kuli ni ti kani. Fat ge Melefit ga mahəngay kuli ni ti kani.

³ Nahkay màwayay magray zlam ya ti ejinjia mis ke divi ge Melefit a ni do, adaba mawayay ti mis tənjak tūwi geli ba. ⁴ Ere ye ti mawayay ni ti, mawayay ti a huđ ge tūwi geli ya magray ni bu đek ti mis təsər leli ndam mægri tūwi ana Melefit ededij. Ku tamal mis tægri daliya gərgərani kay ana leli nəngu ni, mebesey, ahar adəgafəŋa kè leli a do. ⁵ Mis təzləb leli, təbiyu leli a daŋgay vu, təcakalakivu ke leli. Mamətaḅ, màcakay đuwir do, məzum zlam do. ⁶ Màwayay magudar zlam do ; məsəra ma ge jiri a ; mebesey zlam ; mægri sulum ana mis ; leli məbu àna *Məsuf Njəlatani ; mawayay mis àna huđ bəlaŋ ; ⁷ məhi ma ge jiri ana mis ; magray tūwi àna njəda ge Melefit. Manjəhad geli jireni ni ti ègia zlam ahar geli a. Leli məbu àna naŋ akada awasl akaba slaku ya məhəl tay a ahar vu, makoru àna naŋ ka kadvu ni. ⁸ Mis ndahaŋ tazləbay leli, mis ndahaŋ ti ni tanjak leli ; mis ndahaŋ tədəm leli ndam sulumani, mis ndahaŋ ti ni tədəm leli magədavani. Mis ndahaŋ tədəm leli ndam magosay mis, ambatakani do leli ndam jireni sawaŋ. ⁹ Mis ndahaŋ tàcalkivu leli ke mis do, ambatakani do mis đek təsəra leli a. Mis ndahaŋ tamənjələŋ kè leli ti tədəm leli məmətani, ambatakani do leli məbu àna sifa. Təzləb leli, ay ti tàbazl leli koksah. ¹⁰ Zlam kay təbu təhəli ahər ana leli nəngu ni, leli məbu məmərvu. Leli ndam talaga nəngu ni, mis kay təngət zlam azuhva leli. Mis tədəm zlam geli àbi, ambatakani do zlam đek Melefit àbia ana leli a.

* 6:2 Izayi 49.8.

¹¹ Lekulum ndam Korej ni, mawayay kuli àna hud bəlan, nahkay ma ya ti məhi ana kuli ni ti mədəm vay-vay. ¹² Kəmbərənum mawayay leli ti lekulum, do ni ti leli məmbərənum mawayay kuli ndo. ¹³ Nəhi ma ana kuli ti akada lekulum bəza goro. Grumi zlam ana leli akada ya ti məgri ana kuli ni : wayum leli àna hud bəlan akada geli ya ti mawayay kuli ni.

Kəgrum zlam akada ga ndam ya təsər Yezu do ni ba
¹⁴ Ndam ya ti təkəki ahər ka Yezu do ni tagray zlam gatay, ay lekulum ti kəhurumkiviyu ka tay ba ; do ni ti kigum akada tēbedəkabá ata sla nday ata azonju ka ahar bəlan ga matəhad vədan àna tay a ni. Nədəm nahəma, ndam jireni akaba ndam magudar zlam tagray zlam ka ahar bəlan ti agravu tata aw ? Məlan masladani nday ata məlan ziŋ-zinəni ti tebedevu tata aw ? ¹⁵ Ata *Krist nday ata *Seteni ti ma gatay arakaboru aw ? Maslanja ya ti afəki ahər ka Yezu ni nday ata maslanja ya ti əfəki ahər ka Yezu do ni ti ma gatay arakaboru aw ? ¹⁶ A *ahay gədakani ge Melefit ni bu ni ti tagraviyu pəra tata aw ? Adaba Melefit ti Bay ga sifa ; leli ti ni migia ahay gədakana gayan ya anjəhadviyu na. Nahkay ədəma a wakita gayan ba, ədəm : « Ananjəhad akaba ndam goro, amasawadəkabu akaba tay.

Enigi Bay Melefit gatay, nday day etigi ndam goro.† »

¹⁷ Nahkay Melefit ədəm :
 « Sləkumaba e kidin ga ndam ya ti təkəku ahər do ni ba, kənjəhadumkəbu akaba tay ba.
 Kənjəmfin kə zlam ya ti *njəlatani do ni ba ;
 tamal kəgrum akada ya ti nəhi ana kuli ni ti anəgəskəbu kuli. ‡

---

† 6:16 Mənjay Levi 26.12 ; Ezekiyel 37.27. ‡ 6:17 Mənjay Izayi 52.11 ; Ezekiyel 20.34.

¹⁸ Kama kama ti mis atəsər nu Bəj gekəli, lekələm day bəza goro :
zawal akaba wəwal dek ekigəm bəza goro.
Bay geli narj njəda-njəđani ədəm nahkay. § »

7

¹ Zləbəba goro ni, Melefit əvia zlam ya ti ədəm aməvi ana leli na ana leli a əndava. Əgia nahkay ti məgudarum zlam va ba, zlam geli ya magray ni dek ti mıla njələta, məbərurv geli mıla njələta daya. Ahər ədəm leli ya ti məhəngrioru ahər a hađ ana Melefit ni ti manjəhad geli dek mıla lala.

Pol amərvu ədaba ndam Korej təmbatkaba majalay ahər gatay a

² Mawayay ti kawayum leli əna huđ bələj. Leli məgudari zlam ana maslaņa ndo, maslaņa əjikia ke divi azuhva leli a ndo, məgosay maslaņa ga məhəlfəņa zlam a ndo daya. ³ Nədəm nahkay ti, ŋgay nəbəkə mimili ke kəli ti kəhumi ana ahər ba. Məhia ana kəli a əndava, mədəm ahkado mawayay kəli dal-dal, leli ka ahar bələj. Ku tamal məmətəm ahkay do ni leli məbu əna sifa day, leli məbu ka ahar bələj. ⁴ Nu nəbu nazləbay kəli kə meleher ge mis ndahaņ, nəbu məmərvu əna kəli, ədaba nəsəra akəgrum ere ye ti Melefit awayay ni. Leli məbu macakay daliya dal-dal ; ku tamal nahkay nəņgu ni, ahar ədəgafəņa kə leli a do, məbu məmərvu dal-dal sawaņ.

⁵ Nədəm nahkay ti ədaba ka ya ti leli akaba ndam goro ni mərə minjəa e Mesedəweņ a ni ti zlam kay təhəlia ahər ana leli a, zlam zləzladani gərgəri tədia ahər ana leli a daya. Mis təhəngalafəņa ma kə leli a, leli leleni day məjalakia ahər ka zlam a kay. ⁶ Ay ti Melefit avi njəda

§ 6:18 Mənjay 2 Semiyel 7.14 ; Izayi 43.6.

ana ndam ya ti njêda àfêŋ kà tay bi ni, nahkay àvia njêda ana leli a, àslêribiya Tit ana leli a. ⁷ Mèŋgèt njêda ti adaba ge Tit ya àra ni cilij do, mèŋgèt njêda ti adaba lekulùm kèvumia njêda ana naŋ a daya. Tit àŋgèt njêda ti adaba kèhumi kawayum ti kîpuma nu a lu, kîtawuma azuhva zlam ya àgravu na, akaba kawayum ma goro ya nêhi ana kuli ni dal-dal. Nàra nìcia ma ge Tit ya àhèŋgru na ti nèmërva àkiva.

⁸ Ka ya ti nèslerikaboru wakita ana kuli ni ti ma goro ya nêbiki ana kuli ni àhèlia ahàr ana kuli a; ay nihi ti nàhèŋgarvu maravu do. Ka ya ti nèsèra ma goro ya nêhi ana kuli ni naŋ àbu ahèli ahàr ana kuli gùzit gùzit nahèma, akal nàhèŋgarva marava. ⁹ Ay nihi ti nèmèrvu sawaŋ. Nèmèrvu ti adaba ma goro ya nêhi ana kuli ni àhèli ahàr ana kuli a palam do; nèmèrvu ti azuhva ahàr ya ti àhèli ana kuli ni àmbatikaba majalay ahàr ana kuli a. Ma goro ya nêhi ana kuli àhèli ahàr ana kuli ni ti, Melefit àwaya ti mêhèli ahàr ana kuli ti mêmbatikaba majalay ahàr ana kuli a. Nahkay àna ma goro ya nêhi ana kuli ni ti nàgudari ma ana kuli ndo. ¹⁰ Ahàr ya ahèli ana mis ni ti tèbu slala cù: bèlaŋ gani ti Melefit awayay; ambatikaba majalay ahàr ana mis a ti têŋgèt sifa àna naŋ, nahkay ti àsi aŋgwaz ana leli ba. Nahaŋ ni ti ni majalay ahàr ga ndam ga *duniya; majalay ahàr gani nani ti àvay sifa do, mis tèmèt àna naŋ sawaŋ. ¹¹ Ahàr ya àhèli ana kuli ni ti Melefit àwaya, àmbatikaba majalay ahàr ana kuli a nahkay hi: kègrum zlam hat-hat, kawayum ti mis tèsèr lekulùm kàgudarum zlam ndo, ere ye ti àgravu ni àwèria bèruv ana kuli a, àsia aŋgwaz ana kuli a daya. Kawayum ti kîpuma nu a lu, kawayum ma goro ya nêhi ana kuli ni dal-dal, kàwayuma matraβa maslaŋa ya ti àgudara zlam a ni. Nahkay ti kèdèfumkia lekuli lekuleni kàgudarum zlam ndo.

¹² Nèbikioru wakita ana kuli ti ahar gəđakani azuhva maslaŋa ya ti àgudara zlam a ni do, ahkay do ni azuhva maslaŋa ya tàgudaria zlam a ni do. Nèbiki wakita ni ana kuli ti, nawayay ti kəsərum ahəmamam lekələm kawayum leli ni, nawayay ti kəsərum ti kè meleher ge Melefit.

¹³ Gekuli ya kəgrum nahkay ni ti àvia njəda ana leli a.

Iy, àvia njəda ana leli a, ay məmərva dal-dal daya : məmərva ti adaba kəgəsumkabá Tit a lala. Tit ti àmərva azuhva nana, nahkay ti leli day məmərva. ¹⁴ Nàzləba kuli kè meleher ge Tit a. Nàzləbay kuli ti kigeni, adaba kələŋ gani kəbumku mimili ndo : nahkay pakama geli ya màzləbay kuli àna naŋ kè meleher ge Tit ni ti ma ge jiri. Pakama gani nani ma ge jiri ; pakama geli ya məhi ana kuli ni dek day ma ge jiri. ¹⁵ Ka ya ti Tit òru afa gekuli ni ti kəgruma aŋgwaz a azuhva pakama ya naŋ aməhi ana kuli na, nahkay lekələm dek kəgəsumkabá naŋ a lala, kəgəsumikia pakama gayaŋ na daya. Gekuli ya kəgrum nahkay ni ti Tit àwaya kuli a dal-dal àtama ya àwayay kuli ahaslani na. ¹⁶ Nu day nèbu nəmərva adaba nisliki məfəki ahàr ke kuli, nəsəra kəbumku mimili do simiteni.

8

Jamum sinġu akada ga ndam Mesedəweŋ ya tàjam ni

¹ Bəza ga mmawa, Melefit àvia divi ana ndam gayaŋ ya *təcakalavu e Mesedəweŋ na ti təgri təwi sulumani ; mawayay kəsərum àgravu ti ahəmamam. ² Ndam Mesedəweŋ ni təcaka daliya dal-dal, ay ti ahar àdəgafəŋa kà tay a ndo, təmərva dal-dal sawaŋ. Nday ndam talaga ; ku tamal nday ndam talaga nəŋgu ni, məmərvani gatay nani ni àvi njəda ana tay ga majami sinġu ana ndam ge Melefit. Nahkay tìgia ndam ge elimeni a àna sinġu ya tàjami ana ndam ge Melefit na. ³ Nèhi ana kuli nahəma, tàjama sinġu àki ka njəda gatay a, tàjama àtamkia ka njəda

gatay a sawaŋ. Nagray sedi gani tata. Təwi gani nani ti tğray ka mawayay gatay. ⁴ Təmbərəŋ leli ndo, tihindi leli, təhi ana leli si məvi divi ana tay ga majami zlam ana ndam ge Melefit ni akada ya məvi divi gani ana mis ndahaŋ ni. ⁵ Leli mədəm atagraŋ zlam sulumani, ay təwi gatay ya tğray ni sulumani àtam geli ya mədəm atagraŋ ni. Enjenjeni tğəskabá ti Bay geli mğur tay a zlam gatay ya tagray ni bu dek, mək tğəskabá ti leli day mğur tay, adaba Melefit awayay nahkay. ⁶ Ndam Mesedəweŋ təbu tagray nahkay ti məhi ana Tit mğoru afa gekəli, mōru mēndeveriŋbiyu təwi ga majam siŋgu ni akada ya ànjəki ni, adaba təwi gani nani ti zlam sulumani. ⁷ Lekələm ti kəgrum zlam ya Melefit awayay ni kay : kəfumki ahər ka Yezu lala, kəhumi ma gayaŋ ana mis lala, kəsəruma ma gayaŋ a lala, kəbum kawayum ti təwi gayaŋ mōru kama lala, kəbum kawayum leli lala daya. Nahkay ti mawayay kəgrum təwi ga majam siŋgu ni lala daya, adaba təwi gani nani ti təwi sulumani.

⁸ Ŋgay si kajamum kwa ni ti nəhi ana kəli do. Nəhi ana kəli nahkay ti, nawayay ti kəsərum mis ndahaŋ tawayay ti təwi gani mōru kama. Lekələm day kisləmki majam zlam, ti mis ndahaŋ təsər kawayum ndam ge Melefit ededəŋ. ⁹ Kəsəruma ahəmamam Bay geli Yezu *Krist àvi zlam sulumani ana ndam gayaŋ na. Ahaslani naŋ bay ge elimeni, zlam dek ànivù a ahar bu ; ay ti àmbərəŋ zlam ni dek, ègi zal talaga. Ègi zal talaga nahkay ti azuhva kəli, ti kīgum ndam ge elimeni àna talaga gayaŋ ya ègi ni.

¹⁰ Pakama ya nəhi ana kəli ni ti zlam ya ti nəjalay ni, ay tamal kəgrum ti àbəlay, adaba alayni lekələm kəgruma təwi gana. Kəgrum təwi gani ciliŋ do ; kənjumki ka ma gani enji day lekələm gani. ¹¹ Nihi ti ahər àdəm kəndeveriŋum təwi gani nani ya kənjumki ni lala. Ka ya ti kədəmum akəgrum ni ti kəmərumsa dal-dal ; nihi day

grum àna mämərani akada nani. Ku way way do mäfəkad zlam ti àki ka njəda gayaŋ. ¹² Tamal kəvumi zlam ana Melefit àna məbərüv bəlaŋ ti Melefit agəskabu. Ajalaki ahàr ka zlam gayak ya àfuk ni ciliŋ, àjalaki ahàr ka zlam ya àfuk bi ni do.

¹³ Ŋgay lekulum cākum daliya ti mis ndahaŋ ni tēmərvu àna zlam gekuli ni ti nəjalay nahkay do. Ere ye ti nawayay ni ti ahàr adəm ndam ge Melefit dek tīgi kala-kala. ¹⁴ Nihi ti zlam gekuli àbu kay, nahkay jənumki tay àna naŋ. A vad nahaŋ nday day atəŋgəta zlam a kay ti atəjənaki kuli àna naŋ bilegeni. Nahkay lekulum dek ekigum kala-kala. ¹⁵ Akada ya àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi ni :

« Maslaŋa ya ti zlam gayaŋ kayani ni ti zlam ni àsabaki ndo.
Maslaŋa ya ti zlam gayaŋ kay do ni ti zlam ni àhəci naŋ ndo.* »

Tit akaba ndam ya ti tarakaboru e mirkwi ni

¹⁶ Tit ti awayay məjənaki kuli kay akada geli ya mawayay məjənaki kuli ni. Àgray nahkay ti Melefit àna ahàr gayaŋ : məgri səsi ana Melefit, mazləbay naŋ azuhva təwi nani. ¹⁷ Geli ya məhi ana Tit môru afa gekuli ni ti Tit àgəskabá ma gana. Àgəskabu ma geli ya məhi ni ciliŋ do : wudaka leli məhi môru ni ti naŋ naŋani àna ahàr gayaŋ àwaya morona afa gekuli a dal-dal. ¹⁸ Leli məbu məslərləŋoru wur ga məŋ geli nahaŋ. Wur ga məŋ geli nani ti ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni dek tazləbay naŋ azuhva təwi gayaŋ ya agray, ahi *Ma Məweni Sulumani ana mis ni. ¹⁹ Məslərləŋoru naŋ ti azuhva təwi gayaŋ ya agray ni ciliŋ do : məslərləŋoru naŋ ti adaba ndam ga Yezu ya təcakalavu a kəsa gərgərani

* 8:15 Məhərana 16.18.

bu ni tɔ̀daba naŋ a ga masawadakabani akaba leli ga magray tɔ̀wi hini sulumani na. Tɔ̀wi gani nani ti adafaki ahɔ̀mamam leli mawayay mɔ̀jɔ̀naki ndam ge Melefit àna naŋ ni mam ni. Nahkay mis atazlɔ̀bay Bay geli azuhva tɔ̀wi gani nani daya.

²⁰ Siŋgu ya majam ni ti kay, nahkay ka ya ti magray tɔ̀wi àna naŋ ni màwayay ti mis tɔ̀dɔ̀mki ma magɔ̀davani ke leli do. ²¹ Mawayay ti magray tɔ̀wi sulumani kɛ eri ga Bay geli ciliŋ do ; mawayay ti magray tɔ̀wi sulumani kɛ eri ge mis daya.

²² Mɔ̀bu mɔ̀slɔ̀rlɔ̀joru wur ga mɔ̀j geli nahaj ka tay : naŋ ti miɔ̀pia naŋ a, naŋ àbu agray tɔ̀wi ge Melefit gɔ̀gɔ̀ri kay, awayay ti tɔ̀wi ni dek mɔ̀ru kama kama. Nihi ti awayay tɔ̀wi ni dal-dal àtam ya ahaslani ni, adaba àsɔ̀ra lekulum akɔ̀grum ere ye ti kɔ̀dɔ̀mum kɔ̀grum na. ²³ Tit ti mis goro, leli mɔ̀bu magrakabu tɔ̀wi ka ahar bɔ̀laŋ afa gekɔ̀li. Bɔ̀za ga mɔ̀j geli ndahaŋ ni ti ni ndam ga Yezu ya tɔ̀cakalavu a kɔ̀sa gɔ̀gɔ̀rani bu ni tɔ̀daba tay a, mis dek tɔ̀bu tazlɔ̀bay *Krist azuhva tɔ̀wi gatay ya tagray ni. ²⁴ Nahkay ti grum zlam ti tɔ̀sɔ̀r lekulum kɔ̀bum kawayum tay. Mɔ̀zlɔ̀ba kɔ̀li a : ndam ga Yezu ni eticia kɔ̀bum kɔ̀grum nahkay ti atɔ̀sɔ̀r pakama geli ya mɔ̀dɔ̀mki ke kɔ̀li ni ti ma ge jiri.

9

Pol awayay ti ka ya ti eminjia a Korej a ni ti siŋgu ni àjamva àndava

¹ Àki ke tɔ̀wi hini sulumani ya mɔ̀gri ana ndam ge Melefit ni ti akal nɔ̀biki ana kɔ̀li do, adaba kɔ̀sɔ̀ruma ma gana àndava. ² Nu nɔ̀sɔ̀ra lekulum kawayum tɔ̀wi gani. Nɔ̀hia ma gana ana ndam Mesedɔ̀weŋ àna mɔ̀mɔ̀rvana, nɔ̀hi ana tay ahkado : « Ndam ge Melefit ya ka had Eseyi ni ku alayni tɔ̀slɔ̀malava ga magray tɔ̀wi gani nana. » Tàra

ticia lekulum kawayum tawi gani nani dal-dal ti mis kay e kidin gatay bu tadem nday day tagray bilegeni. ³ Ku tamal nahkay nangu ni nessleroru baza ga mən geli ni afa gekuli, nawayay ti wudaka minjiyu eslini ti kàslamalumva, adaba nəhia ana ndam Mesedüwey a akəgrum nahkay. Nawayay ti ma goro ya nəhi ana tay ni egi ma masakani ba. ⁴ Ay tamal ti minjua akaba ndam Mesedüwey a, mēdi ahār ana kuli kàslamalumvu fañ ndo ni ti, pakama geli ya mēdēmki ke kuli ni aməbəki mimili ke leli do aw ? Leli tekeđi aməbəki mimili ke leli ti, lekulum ti aməbəki mimili ke kuli atam geli ni do aw ? ⁵ Nahkay nədēm agəski nessleroru baza ga mən geli ni ka ma goro, ti tājənaki kuli ga maslamalakabu zlam ya ti kēdēmum kajamum ni hayañ. Ka ya ti eninjua tamal kàslamalumkabá andava ni ti, mis atəsər zlam ya ti kajamum ni, kajamum ti àna məbərüv bəlañ, do ni təfəki ŋgasa ke kuli ndo.

⁶ Jalumki ahār ka ma hini : maslaña ya ti ezligi zlam gəzit ni ti abaz day gəzit. Maslaña ya ti ezligi zlam kay ni ti abaz day kay. ⁷ Ahār adəm ku way way do mäfəkad zlam akada gayañ ya awayay mafəkadani ni. Käfəkadum àna majalay ahār cü cü ba, käfəkadum akada təfəki ŋgasa ke kuli ba. Adaba Melefit ti awayay maslaña ya ti afəkad zlam àna məmərani ni. ⁸ Esliki məgri zlam sulumani gərgəri kay ana kuli, araña aməhəcikivu ana kuli do. Agray nahkay ti awayay ti kəgrum zlam sulumani kay àna zlam ya àvi ana kuli kayani ni. Awayay ti kəlavad a huđ ge tawi gekuli ya kəgrum ni bu dek ti kəgrum nahkay. ⁹ Abu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Mis sulumani ti avi zlam ana ndam talaga àna məbərüv bəlañ ;
zlam sulumani ya agray ni ti day-day agəjazlki ahār ke Melefit do.* »

---

* 9:9 Limis 112.9.

¹⁰ Avay hilfi ga zlam, awayay ti mis tîzligi ti Melefit. Avi zlam məzumani ana mis ti Melefit daya. Zlam geküli ya kəgrum təwi sulumani àna nañ ni akada hilfi ga zlam ya tîzligia, àfətaya ti adək ni. Hilfi ga zlam gani nani ti Melefit àvi ana küli, àfəkia məsəkani gayañ a, awayay ti kəgrum zlam sulumani kay àna nañ. ¹¹ Aməgri zlam sulumani ana küli gərgəri kay, araña aməhəci küli do, adəba awayay ti kəgrumi zlam sulumani kay ana mis ndahañ. Nahkay mis nday nani atəgri səsi ana Melefit azuhva zlam geküli sulumani ya akajamuma, leli aməhəlikaboru ana tay ni. ¹² Geküli ya kajamum siñgu ni ti ajənaki ndam ge Melefit. Ay ti ajənaki tay ciliñ do ; agray ti mis kay təgri səsi ana Melefit azuhva siñgu ya akajamumi ana tay ni. ¹³ Nday atəsəra zlam ya akajamumi ana tay ni kay nahkay ti atəzləbay Melefit adəba atəsər kəgəsumkabá *Ma Məweni Sulumani ge *Krist a akaba kəgrum ere ye ti àgəski ndam ge Krist təgray na. Atəzləbay Melefit adəba kəjənumkia tay àna zlam geküli a, kəjənumkia mis ndahañ na dek daya. ¹⁴ Akəvumi zlam ana tay azuhva *sulum ge Melefit ya əgri ana küli ni ; sulum gayañ gani nani ti àtam zlam dek. Nahkay ti mis nday nani atəwayay küli, atəhəngali Melefit ana küli. ¹⁵ Məzləbum Melefit, məgrumi səsi adəba àvia Wur gayañ ana leli a. Gayañ ya àvi Wur gayañ ana mis ni ti àtam zlam ndahañ ya ti avi ana mis ni dek.

10

Pol àbu àna njəda ga məgur ndam ga Yezu

¹ Nəhi ma ana küli ti nu Pol. Nu ti mis ndahañ tədəmku ma, tədəm ka ya ti nu nəbu akaba küli ni ti nu kudufa, ka ya ti nu nəbi akaba küli bi ni ti nu bilek-bilek. *Krist ti kudufa, agri sulum ana mis, nahkay ² nahəngalay küli mbatumkaba manjəhad geküli a, ti ka ya ti eninjua afa geküli a ni ti nigi bilek-bilek ba. Mis ndahañ e kidiñ geküli

bu tǎdǎm manjǎhad geli ti akada ge mis hihirikeni ni. Nday ya tǎdǎm nahkay ni ti, eninjua ti anǎmbrǎn tay do, amamǎnjavù akaba tay ! ³ Edǎdǎn, leli ti manjǎhad geli akada ge mis hihirikeni ni, ay makadvu ti akada ge mis hihirikeni ni do. ⁴ Zlam ahar geli ya makadvu àna nañ ni ti gǎrgǎri akaba ge mis hihirikeni ni. Zlam ahar geli ni ti Melefit àvi ana leli, njǎda gayañ àki. Pakama ge mis ya tǎdǎm ni akada gudu ya mis tǎdǎzlivù ana ndam ezir gatay ni, ay leli membedkaba gudu gani nana àna zlam ahar ge Melefit ya àvi ana leli na. Nahkay ti madafaki ma ge mis ya tǎdǎm ni ti ma ga malfada. ⁵ Mǎwǎlki mis ka ma ga zlabay gatay ya tawayay tǎcafǎnǎ mis ndahañ kà ma ge Melefit a ni dǎk ; mǎmbatikaba majalay ahàr magǎdavani na ana mis a dǎk ti tǎgǎskabu ma ge Krist. ⁶ Nawayay ti lekulǎm dǎk kǎgǎsumuki ma day, kǎlǎn gani ti anatrǎb maslaña ya ti àwayay mǎgǎsuki ma do ni.

⁷ Jalumki ahàr ka zlam ya kǎgrum ni dǎk lala. Tamal maslaña àdǎm nañ mis ge Krist ti, ahàr àdǎm mǎjalay ahàr lala keti, mǎsǎr leli day ndam ge Krist akada gayañ ya àdǎm nañ mis ge Krist ni. ⁸ Bay geli àvuǎ njǎda ga mǎgur kǎli a ti nǎjnǎki kǎli àna nañ. Àvu njǎda gani nani ti ge mijinj kǎli àna nañ do. Bi nǎzlǎba ahàr goro a kay àna njǎda gani nani ya àvu na nǎngu ni, mimili àbu awǎrki nu bi. ⁹ Nǎgay nawayay nǎbivù aǎgwaz ana kǎli àna wakita goro ya nǎbikioru ana kǎli ni ciliñ ti kǎdǎgǎzlum ba. ¹⁰ Adǎba mis ndahañ tǎdǎm : « Ka ya ti Pol abikibiyu wakita ana leli ni ti ma gayañ ya abikibiyu ana leli ni ma ga dagwa gayañ gǎrgǎri kay. Ay ka ya ti nañ akaba leli ni ti njǎda gayañ àbi, àdǎm ma ga dagwa gayañ ni va do. » ¹¹ Maslaña ya ti àdǎm nahkay ni ti mǎjalay ahàr lala : eminjua ti amagra ylam ti kala-kala akada ya mǎbiki ana kǎli ka ya ti leli driñ driñ akaba kǎli ni.

¹² Mis nday nani ti tǎhi ana ahàr nday gǎdǎkani. Leli

ti màtèkar mægurfəjvani kà tay do, mèdeàm leli kala-kala akaba tay do daya. Nday ti tægurfəjvu ka ahàr gatay gatayani e kidiŋ gatay bu ; tèdeàm mis naŋ gədəkani ti si maslaŋa gani akadā gatay ni kwa. Tagray nahkay ti nday muroni, tèsər araŋa do simiteni. ¹³ Ay leli ti ni mazləbavu ti àna tūwi ya Melefit àguraya, àvi ana leli ni ciliŋ, do ni ti màzləbavu àna tūwi ya àvi ana leli ndo ni do. Tūwi ya ti Melefit àguraya, àvi ana leli ni ti, tūwi ga məhioru ma gayaŋ ana mis, ge minjiyuani àna naŋ bədək afa gekūli ni. ¹⁴ Ka ya ti leli mòru afa gekūli, mēhi *Ma Mūweni Sulumani àki ke Krist ana kūli ni ti, màgray tūwi àtamkia ka ge Melefit ya àguraya, àvi ana leli na ndo. ¹⁵ Màzləbavu àna tūwi ge mis ndahaŋ ya Melefit àguraya, àvi ana tay, àhi ana tay tãgray ni ndo. Tagray mam mam nəŋgu ni araŋa gani geli do. Ere ye ti leli mawayay ni ti, ahàr àdəm məfəki ahàr gekūli ke Krist ni màsagakivu kəlavad. Mawayay ti tūwi geli ya magray e kidiŋ gekūli bu ni màsagakivu daya ; ku tamal màsagakivu nəŋgu ni, àtamkia ke tūwi ya Melefit àguraya, àvi ana leli na ba. ¹⁶ Nahkay ti amoru məhi Ma Mūweni Sulumani ana mis ga had ndahaŋ ya kama ga had gekūli ni. Mawayay makoru eslini ti adaba màwayay mazləbavani àna tūwi ge mis ndahaŋ ya Melefit àguraya, àvi ana tay, àhi ana tay tãgray ni do.

¹⁷ « Tamal maslaŋa awayay eji zlabay nahəma, mīji zlabay ti àna tūwi ga Bay geli ya àgray ni.* » ¹⁸ Maslaŋa ya ti azləbay ahàr gayaŋ gayaŋani ni ti Melefit àgəskabu naŋ do, si maslaŋa ya ti Bay Melefit Melefiteni ana ahàr gayaŋ azləbay naŋ ni kwa.

11

Pol akaba ndam ya ti tèdeàm nday ndam asak ga Yezu ni

---

* 10:17 Zeremi 9.23.

¹ Nihi ti nawayay nəzlapi ana kuli akada ga ndam muru ni. Ay ti besumua ; iy nahəngalay kuli, besumua. ² Nawayay kuli dal-dal akada ge Melefit ya awayay kuli ni. Nəbia kuli ana *Krist a, nawayay ti kigum ndam gayaŋ akada ga wur dahalay ya əsər zal faŋ do, bəŋani avi ana zal ni. Nawayay ti maslaŋa nahaŋ ahi ma ana kuli va do. ³ Aŋgwaz əbu awər nu, nədəm bi maslaŋa nahaŋ amagosay kuli ; nahkay bi ekijumkia ke divi ge Krist a, akədəbum naŋ əna huđ bəlaŋ va do. Jalumki ahər ke Ev ya gavaŋ əsipet naŋ, əgosay naŋ ni ! Təgosay kuli akada gayaŋ ni ba. ⁴ Ka ya ti ku way way do ara afa gekuli a, awayay acahi ma maweni ana kuli ni ti kəbum kebesum. Ku tamal adəmki ma ke Krist ya gərgəri akaba ma geli ya nədəmki ni nəŋgu ni, kebesum. Ku tamal azlapaki ka məsuf nahaŋ gərgəri akaba Məsuf ya əniviyu ana kuli ni, ahkay do ni ahi ma ana kuli, azlapaki ka *Ma Maweni Sulumani nahaŋ gərgəri akaba gekuli ya kicum ni nəŋgu ni, kebesum.

⁵ Nəsəra nday ya tədəm nday ndam *asak ga Yezu gədəkani ni tətam nu do simiteni. ⁶ Edeđiŋ nəsər mazlapani lala akada gatay ni do, ay nu ti nəsəra zlam a nətam tay. Kəlavad a huđ ga ma goro ya nəhi ana kuli ni bu dek kəsəruma, nəsəra zlam a.

⁷ Ka ya ti nu nəbu afa gekuli ni ti nəhia Ma Maweni Sulumani ya Melefit əvi ana kuli na ana kuli ga sulum a. Nəhəŋgoroya ahər goro e gəziteni va, nawayay ti lekulum kigum gədəkani. Goro ya nəgray nahkay ni ti nəgudara zlam a zla do waw ? ⁸ Ka sarta gani nani ti ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kəsa ndahaŋ bu ni təslərubiya siŋgu a. Nahkay nəhəlfəŋa siŋgu kə tay a ti nisliki magray təwi e kidiŋ gekuli bu lala. ⁹ Ka ya ti nu nəbu afa gekuli nahkay ni ti zlam əhəcukivá, ay nəhəngalaləŋ zlam kə kuli a ndo. Təhəlubiyu zlam ti bəza ga məŋ geli ya e Mesedəweŋ ni. Nəhəli muru ana kuli əna məhiani ana kuli vumu zlam ya

àhəcukivu ni ku gúzit ndo. Nàgray nahkay ndo, ðay-ðay anagray nahkay do daya. ¹⁰ Nàgray nahkay ti niiji zlabay gani ka hað Eseyi tata, maslaña àbi acafaña nu ge miji zlabay gana bi. Ma hini ya nêðəm ni ti jiri : nu zal asak ge Krist ; Krist ti jireni. ¹¹ Niji zlabay nahkay ti bi kəðəmum nawayay kuli do. Aha, nahkay do : Melefit àsəra nəbu nawayay kuli.

¹² Nihindifiña zlam kè kuli a ndo, kama day enihindifiña kè kuli a do. Nagray nahkay ti adaba nawayay ti mis ndahañ təngət divi ge miji zlabay ba. Ngay təbu tagray tawi akada geli ndam asak ga Yezu ni ti nawayay ti təðəm ba. ¹³ Nday nani ti ndam asak ga Yezu eðeðiñ eðeðiñeni do ; tazay mazavu ga ndam asak ge Krist ciliñ. Tawi gatay ya tagray ni ga magosay mis. ¹⁴ Zlam gani nani ti àgri ejep ana kuli ba. *Məslər ge Melefit asladay, ay *Seteni àna ahàr gayañ esliki mazay vu gayañ akada ga məslər ge Melefit ni. ¹⁵ Seteni àna ahàr gayañ agray nahkay ti, tamal ndam məgri tawi ni tazay mazavu ga ndam məgri tawi ge jireni ana Melefit ti àgri ejep ana kuli ba. Ndam məgri tawi ana Seteni ni ti Melefit aməgri daliya ana tay azuhva tawi gatay ya tagray magədavani ni.

Pol eji zlabay àna daliya gayañ ya acakay ni

¹⁶ Nəhi ana kuli keti : maslaña àhi ana ahàr nu Pol murani ba. Ay tamal kəðəmum nu murani ti mənjumlu ti akada ya kəmənjumləñ kà ndam muru ni. Nahkay ti nisliki miji zlabay gúzit bilegeni. ¹⁷ Niji zlabay nahkay ti nəzlapay akada ga Bay geli awayay ni do ; nəzlapay akada ga zal muru ni, adaba nəsəra nəbu nagray zlam ya nisliki mijiki zlabay ni eðeðiñ. ¹⁸ Ay ègia mis kay təbu tiji zlabay akada ga ndam ga *duniya ni ti nu day nara niiji zlabay bilegeni. ¹⁹ Lekuləm ndam ya kəsəruma zlam a ni kebesəmi ana ndam muru tata. ²⁰ Ka ya ti maslaña aməñjaləñ ana

kɔli akadɔ lekɔlɔm evidi ni ti kɔbum kebesɔmi ; ka ya ti maslaŋa azumfɔŋa zlam kɛ kɔli a ni ti kɔbum kebesɔmi ; ka ya ti maslaŋa agosay kɔli ni ti kɔbum kebesɔmi ; ka ya ti maslaŋa amɛnjalɛŋ ana kɔli akadɔ kislɔm araŋa do ni ti kɔbum kebesɔmi ; ku maslaŋa asi barva ana kɔli nɛŋgu ni kɔbum kebesɔmi. ²¹ Iy nu nàgray nahkay ndo ni ti, nìsli araŋa e eri gekɔli bu ndo. Nàgray nahkay ndo ni ti asu mimili zla do aw ?

Mis ndahaŋ tazay ahàr gatay akadɔ nday gɛdɔkani ni ti, nu day nagra akadɔ nani. Ay ma hini ti ma ga ndam muru. ²² Tamal tɛdɛm nday ndam *Hebri, nu day zal Hebri. Tamal tɛdɛm nday ndam *Izireyel, nu day zal Izireyel. Tamal tɛdɛm nday bɛza huɔ ga Abraham, nu day wur huɔ ga Abraham. ²³ Tamal tɛdɛm nday ndam mɛgri tɔwi ana *Krist, nu bay mɛgri tɔwi ana Krist nɛtam tay. Ma hini ya nɛdɛmɔya ni ti àhɛrkiba ka ma ga muru a. Nàgra daliya nɛtam tay, tɛfiya nu a danɔay va sak kay àtama gatay na, tɛzɔbɔ nu a sak kay àtama gatay na, nɛtamfɔŋa kɛ kisim a sak kay, akal takad nu. ²⁴ Sak zlam ndam *Zude tɛsua kurupu a kru kru mahkɛr mahar ambɛlmbu a. ²⁵ Sak mahkɛr tɛzɔbɔ nu àna aday a, sak bɛlaŋ tizligia nu àna akur a, sak mahkɛr *slalah ga yam àhɛmbahadva akaba nu a, ruk hundum nànjɛhadva a huɔ ga *dɛlɔv gɛdɔkani ba. ²⁶ Sak kay nòra ka mɛlaŋ ndahaŋ àna asak a ; sak kay akal yam àslɛka àna nu a, sak kay ndam akal tɛgrua daliya, sak kay ndam jiba goro tɛgrua daliya, sak kay ndam jiba ndahaŋ day tɛgrua daliya, sak kay nàgra daliya a kɛsa ba, sak kay nàgra daliya a huɔ gili ba, sak kay nàgra daliya ka ahàr ga dɛlɔv a, sak kay nday ya tɛdɛm nday bɛza ga mma ni tɛgrua daliya daya. ²⁷ Nàgra tɔwi zɔzɔladana, nɛcaka daliya, sak kay nɛcakay dɛwir ndo, sak kay nànjɛhadɔ e lɛwir a akaba nɛcakay yam ndo, sak kay nɛŋgɛt zlam mɛzumani ndo, sak kay

azana àfu bi, aməf àwəra nu a. ²⁸ Nàgra daliya ndahaŋ a daya, ay ti nàcalaya tay a va do. Ay ti zlam àbu bəlaŋ nəjalaki ahàr, àhəlu ahàr kəlavaf: nəbu nəjalaki ahàr ka ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni dek. ²⁹ Tamal nìpia maslaŋa naŋ gedebeni e divi ge Melefit ba ni ti kala akada nu gedebeni. Tamal maslaŋa èjikia ke divi a ti awəru bəruv dal-dal.

³⁰ Tamal niji zlabay kwa ti niji zlabay ke gedebi goro.

³¹ Melefit Bəŋ ga Bay geli Yezu, naŋ ya ti mis dek tazləbay naŋ ga kaŋgay-kaŋgayani ni ti, àsəra ma goro ya nədəm ni ti ma ge jiri. ³² Ka sarta ya ti nəbu a Damas ni ti maslaŋa ya Bay Aretas àfiyu naŋ ga məgur kəsa nani ni awayay məgəs nu, nahkay àbəhaf mis kà magudu ga kəsa ni. ³³ Eslini bəza ga məŋ geli ni təfəviyu nu a alonġu vu, tàfaya nu àna ezewed a dala va gwar a fəlku ga gudu na. Nahkay nətamfəŋa kà bay məgur kəsa nana.

12

Pol eji zlabay àna zlam ya ti Yezu àŋgazli ni

¹ Ku tamal miji zlabay ti zlam masakani nənġu ni, ahàr àdəm si niji zlabay ni kwa. Nahkay nəzlapaki ka zlam ya ti Bay geli àŋgazlu, nìpi ni. ² Maslaŋa nahaŋ àbu, nəsəra naŋ a, naŋ mis ge *Krist. Maslaŋa gani nani ti Melefit àzoya naŋ agavəla driŋ afa gana a hud melefit va. Zlam gani nani àgrakivu ti àgra vi a kru mahar faf. Cə Melefit àzoru ni naŋ naŋani, cə àzoru ni naŋ naŋani do, àŋgazli zlam, èpi ciliŋ ti nəsər do. Àsər ti si Melefit kwa. ³⁻⁴ Iy, maslaŋa gani nani Melefit àzoya naŋ a driŋ agavəla a məlaŋ gayaŋ sulumani va. * Cə Melefit àzoru ni naŋ naŋani, cə àzoru ni naŋ naŋani do, àŋgazli zlam, èpi ciliŋ ti nəsər do. Àsər

* ^{12:3-4} Məlaŋ sulumani ge Melefit ti awayay adəm vaba dini sulumani (mənġay Məŋgahani 2.7 ; Lək 23.43).

ti si Melefit kwa. Ka melaŋ nani ti maslaŋa gani t`hia ma ndahaŋ a. Ma gani nani ya `eci ni ti mis hihirikeni `esliki m`d`mani do, Melefit `acaf`ŋa mis ga m`d`mana daya. <sup>5</sup> Maslaŋa nani ti niŋi zlabay `ana naŋ tata, nu nuani ti niŋi zlabay `ana ah`r goro do. Nijiki zlabay ti ke gedebi goro ni ciliŋ. ⁶ Ay ku tamal niŋi zlabay `ana ah`r goro naŋgu ni, zlabay goro ya niŋi ni ti zlabay ga muru do, ad`aba ma goro ya n`d`m ni ti ma ge jiri. Ay ti n`awayay miŋi zlabay do, ad`aba n`awayay ti mis t`d`m nu g`d`kani `ana zlabay goro ya niŋi ni ba. Nawayay mis t`d`m nu g`d`kani ti azuhva t`wi goro ya t`bu tipi nagray ni akaba ma goro ya n`hi ana tay, tici ni sawaŋ.

⁷ Zlam ge Melefit ya aŋgazlu sulumani g`g`ri kayani ni ti akal niŋi zlabay `ana tay tata. Ay ti Melefit `avua zlam nahaŋ a, `afuviya a vu va, awayay ti niŋi zlabay ba. Ere gani nani aw`r nu akad` adak `jia mis a ti aw`r naŋ ni. Ere gani nani Melefit `avi divi gani ana *Seteni ti m`fuviyu, ti niŋi zlabay ba. <sup>8</sup> Nahkay sak mahk`r n`h`gala Bay geli a ti m`zuaba ere gani nana ya agru daliya na a vu ba. <sup>9</sup> Ay ti `h`gruf`ŋ, `ahu ahkado : « Sulum goro ya n`gruk ni ti esluk, ad`aba ka ya ti mis naŋ `bu gedebeni ni ti, ere ye ti agray ni dek agray ti `ana n`d`a goro ciliŋ. » `Egia nahkay ti n`m`r `ana gedebi goro ni, niŋi zlabay `ana naŋ, ad`aba ere ye ti nagray ni dek ti nawayay nagray `ana n`d`a ge Krist ciliŋ. ¹⁰ Nahkay nu gedebi ti n`m`r sawaŋ. Ku tamal mis tindivi nu, t`f`ku ŋgasa, t`gru daliya g`g`ri kay naŋgu ni, n`s`ra zlam nday nani ya t`gru ni ti azuhva Krist, nahkay n`m`rvu `ana naŋ. Ad`aba ka ya ti nu gedebeni ni ti, n`bu `ana n`d`a ge Krist ya `avu ni.

Pol ajalaki ah`r ka ndam ga Yezu ya a Korej ni

¹¹ Ma goro ya n`d`m ni ti ma ga muru. Ay k`fumku ŋgasa ga mazlapay ma ga muru nahkay ti lekulum gani.

Giri-giri àgəski kâzłəbum nu ti lekələm. Nu ti nìsli arañə do, ay ndam ya ti kəđəmum nday ndam *asak ga Yezu gəđákani ni ti ku gəzít day tətam nu do. ¹² Ka ya ti nu nəbu afa gekuli ni ti nəbesa daliya gərgərana kay, Melefit day àvua nǰəđə ga magray zlam magray ejep a gərgərana kay. Zlam ya àgravu ni đek ti adafaki nu zal asak ga Yezu ededíñ ededíñeni. ¹³ Ere ye ti nəgri ana ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kəsa ndahañ bu ni, nəgri ana kuli ndo ni ti məñ ga mam ? Àbi ! Zlam àbu bəlañ ciliñ nəgri ana kuli ndo. Zlam gani nani ti nihi : nìhindifiña sinġu kə kuli ga məjənaki nu a ndo. Tamal goro ya nəgray nahkay ni zlam magudarani ti, mbrəñumfua !

¹⁴ Nihi day nəbu nəslamalavu ga mañgoni afa gekuli ya mahkər. Eninġəa day enihindifiña zlam kə kuli ga məjənaki nu a do. Nawayay ti lekələm lekələmeni, do ni ti nəwayafəña zlam kə kuli a do. Tanġahi elimeni ana bəza ti ata bəñ gatayani, do ni ti bəza tanġahi elimeni ana ata bəñ gatay do. ¹⁵ Ku nijinġkaba zlam goro a đek, ku nijinġ ahàr goro goroani ga məjənaki kuli nəñġu ni àhəlu ahàr do, nəmərvu àna nañ sawañ. Nawayay kuli dal-dal emiteni ti, akawayum nu va do azuhva nani aw ?

¹⁶ Leli đek məsəra, nìhindifiña zlam kə kuli a ndo. Ay ti mis ndahañ təđəm nəñjəhkiə ke kuli a sawañ. ¹⁷ Nəñjəhki ke kuli ti ahəmamam ? Ndam ya ti nəsləruru tay afa gekuli ni ti, maslaña gatay bəlañ ti àgosa kuli a waw ? ¹⁸ Nəhi ana Tit mōru afa gekuli, nəslərləñoru wur ga məñ geli ya kəsəruma nañ a lala ni. Tit òru ènġəa afa gekuli a ti àgosafəña zlam kə kuli a waw ? Ñgay leli ata Tit ti təwi geli ya magray ni bəlañani, majalay ahàr geli day bəlañani ti kəsərum do waw ?

¹⁹ Kəhumi ana ahàr a ma goro ya nəbiki ana kuli ni bu ni đek ti mawayay matamfəña kə kuli a waw ? Aha, nahkay do, adaba leli ndam ge *Krist. Zləbəba goro ni, pakama

geli ya màhi ana kùli ni dek ti màhi ana kùli ti kè meleher ge Melefit, adaba mawayay ti kên̄gætumkivu njəda e divi ge Melefit bu. ²⁰ Nə̀dəm nahkay ti adaba nakoru afa gekùli wudak. Eninjua, nədi ahàr ana kùli kə̀bum kə̀grum zlam ya ti nàwayay kə̀grum do ni ti nàwayay do. Tamal nahkay ti zlam ya anə̀gri ana kùli ni ti lekulum day akawayum do. Zlam ya ti nawayay kə̀grum ba ni nday hi : kə̀lə̀gumvu ba, kizirəm̄vu ba, kə̀zumum bə̀rur ba, kə̀grumvu solu ba, kindivəm̄vu ba, kə̀sumivu ana mis ba, kijəm̄ zlabay ba, akaba kiwisiŋum̄kabu zlam ba. ²¹ Eninjua afa gekùli a ti Bay Melefit goro amə̀bə̀ku mimili kè meleher gekùli àna tə̀wi gekùli ya kə̀grum ni ti nàwayay do. Bi eninjua afa gekùli a ti nədi ahàr ana ndam ya tə̀bu tagudar zlam kekileŋa, tə̀mbrə̀ŋ magray hala ndo, tagray zlam ge mimili kə̀lavad, tə̀wayay mə̀mbrə̀ŋ magudar zlam gatay ni do ni. Tamal nòru nə̀dia ahàr ana tay a nahkay ti enitə̀wi azuhva zlam gatay ya tagray ni. Zlam gani nani dek ti nàwayay do simiteni.

13

Pol ahivù ma ana ndam Korej

¹ Nihi ti nawayay nan̄goru afa gekùli ya mahkər. Àbu mə̀bəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Tə̀wəlki mis ka zlam wudaka ti ahàr à̀dəm mis cə̀ ahkay do ni mis mahkər tə̀gray sedi gani.* » ² Ka ya ti nòru afa gekùli ye cə̀ ni ti nə̀hiva ana kùli a à̀ndava. Ay nihi nu nə̀biyu eslini bi day nə̀hikaboru ma gani ana ndam ya tə̀gudar zlam ni akaba mis ndahaŋ ni dek keti : ka fat ya ti eninjua ni ti anatràb ndam magudar zlam ni dek, maslaŋa gatay bə̀laŋ amatamfua do. ³ Kawayum kəsərur ma goro ya nəhi ana kùli ni ti ma ge *Krist ya ahi ana kùli eded̄iŋ eded̄iŋeni ni aw ? Nara nə̀də̀fiki ana kùli, kara kəsərur. Tə̀wi ge

* 13:1 Mimbiki 19.15.

Krist ya agray e kidin̄ gekuli bu ni ti tawi ge mis gedebeni do, adafaki nañ àbu ana njəda. ⁴ Ka ya ti *tadarfəñ Krist kà təndal ni ti nañ gedebeni eded̄in̄, ay nihi ti Melefit àhəngaraba nañ a, nañ àbu àna sifa. Nahkay ere ye ti agray ni dek ti agray àna njəda ge Melefit. Leli ndam *asak gayañ ni mambu akaba nañ akada mis bəlañ, leli day ndam gedebi. Ku tamal leli gedebeni nəngu ni, eminjua afa gekuli ka fat gana ti amədəfiki ana kuli leli mambu àna sifa ge Krist. Nahkay tawi geli ya amagra y e kidin̄ gekuli bu ni ti amagra y ti àna njəda ge Melefit.

⁵ Nəhi ana kuli nahəma, njəhaduma ti kədəgəzlum ahàr lala day. Lekulum ti kəbum kəfumki ahàr ke Krist eded̄in̄ aw ? ŋgay Yezu Krist nañ bəlañani akaba kuli ti kəsərum do waw ? Do ni ti bi kədəgəzluma ahàr a, kəsəruma kijumkia ke divi a. ⁶ Leli ndam asak eded̄in̄ ti nəsəra, akəsərum. Akəsərum ti àna tawi geli ya magray ni ; mijikia ke divi a ndo. ⁷ Ay ti leli mambu mahəngali Melefit ana kuli ti kəgudarum zlam ba simiteni. Leli mijikia ke divi a ndo, ay ŋgay mis tədəm leli mis sulumani ti mawayay do ; mawayay kəgudarum zlam ba ni ti ga nani do. Ere ye ti leli mawayay ni ti, mawayay ti kəgrum zlam sulumani. Ku tamal mis tədəm mijikia ke divi a nəngu ni, àgray araja do. ⁸ Nədəm nahkay ti adaba leli misliki məmbrəñ tawi ge jiri koksah ; magray ti si tawi ge jiri kwa. ⁹ Kəla ka ya ti leli gedebeni, lekulum ti ni njəda-njədani ni ti məmərvu. Leli mahəngalay Melefit, mawayay ti māsalamalay manjəhad gekuli ti kəgudarum zlam va ba. ¹⁰ Nəbikioru pakama hini ana kuli ka wakita ka ya ti nu drin̄ drin̄ akaba kuli nahkay ni ti, adaba nawayay ti kəmbatumkaba manjəhad gekuli a. Nahkay eninjua afa gekuli a ti anəlagi ana kuli do. Tawi goro ya nagra y ni dek ti nagra y àna njəda ga Bay geli ya àvu ni. Ay njəda gani nani ya àvu ni ti ge mijin̄ kuli do, ga məvi njəda ana kuli àna nañ sawañ.

Pol agri sa ana mis

¹¹ Nihî ti bêza ga mmawa goro ni, ma goro àbi kay va bi. Nawayay ti kâmêrumvu, kâslamalum manjêhad gekûli, ku way way do e kidîj gekûli bu mâvi njêda ana maslaŋa nahaŋ, ma gekûli mârakaboru, kânjêhaduma àna sulumana. Bay Melefit ti awayay mis, avi manjêhad sulumani ana mis daya ; nahkay tamal kêgrum zlam nday nani dek ti amanjêhad akaba kûli kêlavad.

¹² Grumvu sa e kidîj gekûli bu lala, akada ga ndam ge Melefit ya tagravu sa ni. Ndam ge Melefit ya ahalay ni dek tângria sa ana kûli a.

¹³ Sulum ga Bay geli Yezu *Krist mêtêbu akaba kûli dek, Melefit mêtgray ti lekûlum dek kêwayumvu akada gayaŋ ya awayay mis ni, *Mêsuf Njêlatani mêtgray ti lekûlum dek kânjêhadumkabu àna sulumani.

Ma Mūweni Sulumani ge Melefit
New Testament in Muyang

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Muyang

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Muyang

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

